

ČESKÝ JAZYK A LITERATURA CHARAKTERISTIKA PŘEDMĚTU pro 1. až 5. ročník

1. Obsahové, časové a organizační vymezení předmětu

Český jazyk a literatura je součástí vzdělávací oblasti *Jazyk a jazyková komunikace*. Tato oblast zaujímá stěžejní postavení ve výchovně vzdělávacím procesu. Dovednosti získané v tomto vzdělávacím oboru jsou potřebné nejen pro kvalitní jazykové vzdělání, ale jsou důležité i pro úspěšné osvojování poznatků v dalších oblastech vzdělávání. Užívání češtiny jako mateřského jazyka v jeho mluvené i písemné podobě umožňuje žákům poznat a pochopit společensko - kulturní vývoj lidské společnosti. Žáci se učí interpretovat své reakce a pocity tak, aby dovedli pochopit svoji roli v různých komunikačních situacích a uměli se orientovat při vnímání okolního světa i sebe sama.

1.1 Vzdělávací obsahy, ze kterých je vyučovací předmět utvořen

Český jazyk a literatura má komplexní charakter, ale pro přehlednost je rozdělen do tří složek.

V *komunikační a slohové výchově* se žáci učí vnímat a chápat různá jazyková sdělení, číst s porozuměním, kultivovaně psát, mluvit a rozhodovat se na základě přečteného nebo slyšeného textu různého typu vztahujícího se k nejrůznějším situacím, analyzovat jej a kriticky posoudit jeho obsah.

V *Jazykové výchově* žáci získávají vědomosti a dovednosti potřebné k osvojování spisovné podoby českého jazyka. Jazyková výchova vede žáky k přesnému a logickému myšlení, které je základním předpokladem jasného, přehledného a srozumitelného vyjadřování. Český jazyk se od počátku vzdělávání stává nejen nástrojem získávání většiny informací, ale i předmětem poznávání.

V *Literární výchově* žáci poznávají prostřednictvím četby základní literární druhy, učí se vnímat jejich specifické znaky, postihovat umělecké záměry autora a formulovat vlastní názory o přečteném díle. Postupně získávají a rozvíjejí základní čtenářské návyky. Žáci dospívají k takovým poznatkům a prožitkům, které mohou pozitivně ovlivnit jejich postoje, životní hodnotové orientace a obohatit jejich duchovní život.

Verbální i neverbální komunikace se může vhodně rozvíjet i prostřednictvím *Dramatické výchovy*.

V předmětu Český jazyk a literatura se realizují tato **průřezová témata**:

Osobnostní a sociální výchova

4/1 – dovednosti pro pozitivní naladění mysli a dobrý vztah k sobě samému

4/4 – dovednosti zvládání stresových situací, uvolnění, relaxace

4/6 – cvičení pro rozvoj základ. rysů kreativity

5/1 – vzájemné poznávání se ve skupině, třídě

6/1 – péče o dobré vztahy

7/1 – řeč těla, řeč zvuků a slov

7/3 – dovednosti pro sdělování verbální i neverbální

7/5 – dialog

7/6 – komunikace v různých situacích

10/1 – analýzy vlastních i cizích postojů a hodnot

Výchova demokratického občana

1/4 – spolupráce školy se správními orgány a institucemi v obci

4/5 – demokratické způsoby řešení konfliktů a problémů

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech

1/1 – rodinné příběhy, zážitky

1/4 – život dětí v jiných zemích

1/5 – lidová slovesnost

Multikulturní výchova

2/6 – uplatňování principu slušného chování

2/8 – tolerance, empatie, umět se vžít do role druhého

4/4 - naslouchání druhým, komunikace

Environmentální výchova

3/5 – ochrana přírody a kulturních památek

4/2 – náš životní styl

4/4 – prostředí a zdraví

Mediální výchova

1/1 – pěstování kritického přístupu ke zpravodajství a reklamě

1/3 – hodnotící prvky ve sdělení

1/4 – hledání rozdílu mezi informativním, zábavním a reklamním sdělením

1/6 – identifikování základních orientačních prvků v textu

2/1 – různé typy sdělení

2/5 – identifikace společensky významných hodnot v textu

3/1 – zpravodajství jako vyprávění

3/3 – příklady stavby a uspořádání zpráv

4/2 – výrazové prostředky a jejich uplatnění

5/7 – vliv médií na kulturu

7/1 – redakce školního časopisu

1.2 Mezipředmětové vztahy, přesahy

Tento předmět český jazyk a literatura zaujímá mezi vyuč. předměty stěžejní postavení. Dovednosti, které si žáci v jeho rámci osvojují, jsou důležité nejen pro vzdělávání v této oblasti, ale umožňují získávání poznatků pro všechny další vyučovací předměty. Čtení – jako důležitý zdroj informací pro prvouku, vlastivědu, přírodovědu.

1.3 Upřednostňované formy realizace vyučovacího předmětu

Předmět český jazyk je realizován převážně ve vyuč. hodinách. Využívá výukových programů. Zařazena je i skupinová výuka. Dalším způsobem naplňování cílů předmětu jsou návštěvy knihoven, práce s knihou, divadelních a filmových představení. Důraz je kladem na rozvoj komunikačních dovedností, tomu je podřízena i výuka gramatiky. Využívá moderní metody práce s žáky (audiovizuální technika, skupinová práce, internet, výukové programy).

1.4 Časová dotace vyučovacího předmětu

1. ročník – 9 vyuč. hodin týdně

2. ročník – 10 vyuč. hodin týdně

3. ročník – 9 vyuč. hodin týdně

4. ročník – 7 vyuč. hodin týdně

5. ročník – 7 vyuč. hodin týdně

V 1. ročníku má předmět komplexní charakter.

Ve 2. – 5. ročníku je předmět rozdělen na složky specifického charakteru:

čtení a literární výchova, jazykové vyučování, slohový výcvik, psaní

1.5 Ročníky, ve kterých se vyučovací předmět realizuje

Předmět se realizuje ve všech ročnících 1. stupně

1.6 Místo realizace vyučovacího předmětu

Předmět se realizuje ve kmenové třídě, v počítačové učebně, školní knihovně. Návštěva místní a školní knihovny, divadelních a filmových představení.

1.7 Dělení výuky na skupiny, spojování žáků z různých ročníků

Výuka se nedělí.

2. Výchovné a vzdělávací strategie

- Užívání češtiny jako mateřského jazyka v jeho mluvené i písemné podobě.
- Poznávání a pochopení společensko – kulturního vývoje lidské společnosti.
- Vytváření předpokladů k efektivní mezilidské komunikaci.
- Uvědomování si své role v různých komunikačních situacích, umět interpretovat své reakce a pocity.
- Vnímání okolního světa i sebe sama.
- Řešení modelových situací .
- Uvědomování si hodnoty spolupráce a pomoci.

2.1 Kompetence k učení

- Rozvíjíme u žáků dovednosti potřebné k osvojování učiva.
- Předkládáme žákům možnosti používání osvojených dovedností z jazykového vzdělávání v jiných oblastech.
- Vedeme žáky k systematickému vedení a ukládání informací.
- Vedeme žáky k aplikaci naučených pravidel pravopisu a jejich vzájemnému propojování.
- Seznamujeme žáky s mluvnickými a literárními termíny souvisejícími s probíraným učivem.

2.2 Kompetence k řešení problémů

- Vedeme žáky k tomu, aby samostatně nalézali pravidla, kterými se řídí probírané mluvnické jevy .

- Vedeme žáky ke kontrole, učíme je nalézat chyby v textu a odůvodnit správné řešení.
- Učíme žáky vyhledávat a třídit informace.

2.3 Kompetence komunikativní

- Vedeme žáky ke správné formulaci obsahu sdělení v rámci probíraných žánrů, žáci využívají informační a kom. prostředky.
- Nabízíme žákům dostatek příležitostí k porozumění probíraných literárních textů.
- Pomocí literárního i gramatického učiva rozšiřujeme slovní zásobu žáků.
- Vedeme žáky ke správné, srozumitelné stavbě větných celků, k vyprávění.

2.4 Kompetence sociální a personální

- Vytváříme příležitosti k tomu, aby žáci mohli diskutovat v malých skupinách i v rámci celé třídy.
- Učíme žáky naslouchat druhému, respektovat odlišné názory, zaujmout k nim stanovisko.
- Vedeme žáky k tomu, aby dokázali požádat o pomoc.

2.5 Kompetence občanské

- Seznamujeme žáky s naším slovesným dědictvím, vysvětlujeme jim jeho význam.
- Podporujeme v žácích potřebu literárního projevu, recitace, četby.

2.6 Kompetence pracovní

- Vedeme žáky k dodržování hygienických pravidel pro čtení a psaní.
- Vedeme žáky k přípravě a udržování jejich učebního prostoru.
- Dodržují pravidla pro práci s výpočetní technikou.